

LITERATURE

1. All-European Recommendations on language education: study, teaching, evaluation / scientific director of the Ukrainian edition, doctor ped. Sciences, Professor S. Yu. Nikolayeva. Kyiv: Lenvit, 2003. 273 p.
2. Ptushka A. Difficulties in the formation of English lexical competence. *Foreign languages*. 2018. No. 5. P.154-159.
3. Stoyko S.V. Characteristics of lexical competence. *Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University*. 2018. No. 5. P.220-224.

СЕМАНТИКА І ФУНКЦІЇ СУРЯДНИХ КОМПОНЕНТІВ ДИСКУРСУ ВОРОЖОСТІ В СУЧАСНИХ МЕДІЙНИХ ТЕКСТАХ

Алексєва С. Г.

старший викладач кафедри української мови

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Усі сурядні компоненти виділено за наявністю в них формально-граматичних засобів сурядного зв'язку (сполучники сурядності та інтонація) і диференційовано за принципами організації (синтаксичний паралелізм та вторинний зв'язок). «Синтаксичний паралелізм – це таке становище компонентів синтаксичної структури, коли її члени не залежать одне від одного і характеризуються спільними лініями синтаксичних зв'язків» [1, с. 23]. За таким принципом функціонують однорідні, різнорідні і пояснювальні компоненти, що утворюють ряди із «зовнішніми і внутрішніми зв'язками паралельних членів» [1, с. 23]. Це однорівневі сурядні компоненти, розташовані «у єдиному лінійному просторі» [2, с. 246]. Приєднувальні компоненти побудовані за принципами вторинного зв'язку і становлять дворівневу одиницю, у якій підрядні словоформи поєднані сурядними сполучниками.

Однорідні, різнорідні, пояснювальні, приєднувальні сурядні компоненти в масмедійних засобах характеризуються певною взаємодією лексичної і граматичної семантики та здатністю передавати сконденсований зміст через еліптичні конструкції для створення дискурсу ворожості та шляхів її подолання.

На семантичному рівні однофункційні й різнофункційні члени речення із семою подібності, як складники однорідних, різнорідних, пояснювальних сурядних компонентів, додатково синонімізуються в контексті і виступають цілісним поняттям, об'єднаним загальною емоційною спрямованістю висловлювання. Наприклад, однорідні сурядні компоненти: *Організаційна некомпетентність й злочинні дії орків та їхніх прислужників У Херсонській області загаяють Херсонщину у все глибшу гуманітарну кризу («Прямий», 20.05.22); Ані придушення свобод у самій Росії, ані агресія щодо сусідніх країн і навіть проведення спецоперацій у західних державах не могли вплинути на цю політику; У Росії не вірили в те, що Захід може вдатися до блокування «Північного потоку-2», чи відключення від SWIFT, чи накладення санкцій на рідних Путіна; Стимування і діалог стали основоположними принципами в політиці НАТО щодо Росії після розв'язаної агресії проти України з 2014*

(Інформаційний спротив, 20.05.22); різнорідні сурядні компоненти: *Вирішальна битва у війні з Росією: коли і де очікувати великого контрнаступу ЗСУ* (ТСН, 16.03.23); *Воєнні злочини Росії на Херсонщині: хто і як встановлюватиме факти убивств, катувань та звалтувань* (Радіо Свобода, 19.04.23); пояснювальні сурядні компоненти: *Окупація Криму, військова агресія на Донбасі, провокаційні дії Росії із затягування вирішення конфлікту (обстріли, паспортизація, блокування виїзду громадян до України тощо) – усе це не залишилося непоміченим на Заході* (Інформаційний спротив, 20.05.22).

Різнорідні сурядні компоненти виявляють лексико-семантичну або логіко-семантичну, неповну, однобічну однорідність і визначаються як однорядні, але не однорідні [3, с. 29 – 30]. Додатковими показниками семантичної подібності та контекстуальної синонімізації різнорідних сурядних компонентів можуть виступати зовнішні лексичні елементи: *Радник Резникова про F-16: наразі формується конфігурація: хто, чого, скільки і коли передасть* (Ліга. Новини, 21.08.23); *Україна сама визначить, де і коли закінчиться війна з РФ. Український народ і українська влада самі визначать параметри своєї перемоги... Україна визначатиме, що, де і коли закінчиться* (ZAXID.NET, 20.05.22); а в пояснювальних сурядних компонентах – узагальнювальні одиниці.

Приєднувальні сурядні компоненти з власне приєднувальною або допустово-обмежувальною семантикою функціонують як такі, що виникають ніби спонтанно після головної думки і надають висловлюванню особливих емоційно-експресивних відтінків: *Зрештою, ЄС, США вдавалися до санкцій, але із запізненням і досить дозовано; Росія ніколи не вірила в санкції, бо вважала, що ЄС і США надто охочі до співпраці з нею, а тому санкції хоч і будуть, але тимчасові* (Інформаційний спротив, 20.05.22).

Своєрідна тавтологія, уживання однакових лексем в однорідних сурядних компонентах, що виконують різні синтаксичні функції, наголошує на істотних ознаках явища, посилює емоційний вплив висловлювання: *Тиран, деспот і гнобитель завжди буде тираном, деспотом та гнобителем* (Україна.pl, 25.03.23).

У медіатекстах дискурсу ворожості однорідні і різнорідні сурядні компоненти часто виступають у ролі заголовків через здатність у стислій, згорнутій формі акумулювати основну інформацію й експресивно відображати весь зміст повідомлюваного: *Залужний: українські військові не приймуть жодних перемовин чи компромісів* (Українська правда, 20.01.23); *«Танкова коаліція»: хто і скільки танків обіцяє Україні* (Голос Америки, 25.01.23).

Сурядні компоненти, як результат компресії структури складного речення, виявляють у дискурсі ворожості сучасних медіа ряд структурно-семантичних та функційних особливостей, які ілюструють, «що сурядність характеризує досить нерівнорядну площину граматичних явищ і відзначає багатомірність синтаксичних категорійних значень» [2, с. 245], а також на рівні висловлювання беруть участь у формуванні його змісту та комунікативної мети.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загнітко А. П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс). Ч. II: Навчальний посібник. А. П. Загнітко. Київ: ІЗМН, 1996. 240 с.
2. Мірченко М. В. Структура синтаксичних категорій: монографія. Луцьк: Ред.-вид. відд. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 340 с.
3. Мойсієнко А. К. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис простого ускладненого речення: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: ДП Вид. Дім «Персонал», 2009. 208 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОПИСНОЇ ГРАМОТНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ «УКРАЇНЬСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»

Антончук О. М.

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри стилістики та
культури української мови
Рівненського державного гуманітарного університету*

Навчально-пізнавальна діяльність студентів нефілологічних спеціальностей розгортається у двох сферах: обраної ними спеціальності і української мови, точніше, у сфері її наукового й офіційно-ділового стилів, тобто, комунікативної компетенції, включаючи мовну і предметну (професійну), що має формуватися в українськомовному контексті. При цьому зіштовхуються дві великі групи стратегій: стратегії, пов'язані з успішним ходом навчального процесу з оволодіння майбутньою спеціальністю, і стратегії, що забезпечують засвоєння і користування українською мовою [1].

Правописна компетенція та особливості її становлення, формування є актуальною проблемою і лінгводидактики, і мовознавства, адже йдеться про інтелектуальну здатність людини до передачі мови на письмі засобами графіки. Користуватись письмом – не вроджене вміння людини (на відміну від мовлення), адже письмо є вторинним засобом передачі інформації. Правописна компетенція сформувала здатність людини не тільки писати відповідно до засвоєних правил, а й розуміти написане.

Системними компонентами професійної компетенції фахівця є три сфери: мотиваційна, предметно-практична, саморегуляції. Серед підвидів предметно-практичної є комунікативна компетенція, що передбачає сформованість відповідних умінь і якостей фахівця, які сприяють ефективній взаємодії з іншими суб'єктами виробничого процесу та здатність вирішувати продуктивні завдання у процесі спілкування та міжособистісної взаємодії. Комунікативна компетенція базується на знаннях та чуттєвому досвіді, що дають змогу орієнтуватися у ситуаціях професійного спілкування, розуміти мотиви, інтенції, стратегії поведінки людини [4, с. 85].

Робота над удосконаленням культури мови студентів проводиться з урахуванням двох аспектів: підвищення загальномовної культури майбутніх спеціалістів та їх фахової мовної культури. На заняттях основна увага зосереджується на різних